

אמרתך חייתני

פנינים ואמרות מעניינא דיומא

זמני השבת

בעיר בני ברק יצ"ו

הדלקת נרות: 7:25

שקיעה: 7:47

מוצאי שבת: 8:31

ר"ת: 9:01

מתורתם של ראשונים

מרן הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל

באופן אחר יתבאר המדרש ילקוט (רמז תשכ"ו) עה"פ אל נא תעזוב אתנו כי על פני ידעת חנותנו במוךך והיית לנו לעינים, א"ר יהודה אמר לו אתה שראית חן שניתן לאבותינו במצרים שנאמר וה' נתן את חן העם בעיני מצרים. דהנה לפי דרשה זו דאומרו כי על כן ידעת חנותנו וגו' קאי על החן שניתן לאבותינו במצרים, יל"ד דא"כ היה ראוי שיאמר הכתוב כי על כן ידעת חנותנו במצרים, שהרי אותו החן שנתן ה' להם בעיני מצרים ה' בעוד שהיו בארץ מצרים, בטרם יצאו למדבר, ומה זה שאמר ידעת חנותנו במדבר.

אכן יתבאר עפ"י מה דא"ר עוד שם בילקוט עה"פ ויאמר אל נא תעזוב אותנו, שא"ל משרע"ה כסבור אתה שאתה מרבה כבוד המקום ואין אתה אלא ממוט, כמה גרים ועבדים אתה עתיד להכניס תחת כנפי השכינה. ופירש בזית רענן שהי' יתרו רוצה ללכת אל ארצו ואל מולדתו כדי לגייס שם גרים, וא"ל משרע"ה כסבור אתה שכזה שתגייס גרים בארץך תרבה בכבוד המקום, אדרבה כשתלך עמנו יתגייסו כמה גרים.

ולכאורה הוא פלא כיצד ה' יתרו סבור לגייס גרים בארצו, והלא כל בני מדינתו היו שונאים אותו מאז פירש מע"י, כמו שדרשו ז"ל במאה"כ ויבואו הרועים ויגרשוהו שהי' יתרו מנודה להן לפי שפירש מע"י ועל כן לא הניחו הרועים את בנותיו להשקות הצאן עד שקם משה ויושיעו, וכיון שהי' מנודה ומוחרם להם איך תעלה בידו להכניסם תחת כנפי השכינה. אמנם לפי שהי' יתרו משתוקק ומתאוה כל כך להרבות כבוד שמים, חשב בדעתו לחזור למדינתו ולהתקרב קצת אל יושבי מדין, להתדמות אליהם בדרכיו ובנימוסיו, כדי שבאמצעות כן יוכל להמשיכם אליו ולדבר על לבם שיתגייסו. דאם לא יוותר כלום מודרכו הטובה להדמות אליהם במקצת, לא יפנו אליו ולא יביטו עליו כלל, כיון שהוא כבר אצלם בנידוי.

וכלפי מחשבות אלו שחשב יתרו לעשות, אמר לו משה כסבור אתה שאתה מרבה כבוד המקום, ע"י שתחזור למדינתך ותתחבר אליהם במקצת לנהוג בנימוסיהם, ואין אתה אלא ממוט בזה כבוד שמים במה שתהי' מתחבר עמהם, ואפי' אם כוונתך לטובה להכניסם תחת כנפי השכינה, לא זו הדרך, אלא עליך להיות בין יהודים כשרים שומרי תורה ומצוות ולעבוד את השי"ת, וכל החפץ להתדבק במקור החיים ולהתקרב אל הקדושה מעצמו יהי' נמשך וזב להתדבק בישראל.

ובדרך זו נלך לכאר כוונת דרשת הילקוט אתה ידעת החן שנתן לאבותינו במצרים, דהנה בעיני החן שנתן הקב"ה לאבותינו במצרים יש כמה מקראות שראוי לעמוד עליהם, דבפ' שמות כתיב ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים והיה כי תלכו לא תלכו ריקם, ולכאורה יש לדקדק דאומרו והי' כי תלכו מיותר הוא המשך בעמ' 2 <<<

סערת גזירת הגיוס

בימים אלו סוערות וגועשות הרוחות בקרב כלל הציבור החרדי אודות גזירת הגיוס, כאשר גם אלו שבכל השנים האחרונות התאמצו לעצום את עיניהם ולהתעלם כליל מן הגזירה נאלצים להתמודד מולה.

בשעה ששורות אלו נכתבות טרם ידוע מה יצא למעשה מכל הסערה האחרונה, האם תהיה זו סערה חולפת כמו רבות לפנייה או שמא יהיו אי אלו תוצאות בשטח.

אך כמדומה שגם לבני היהדות החרדית יש מה ללמוד מסערה זו, גם אלו שעמדו בגבורה כנגד גזירת הגיוס כבר בעת הוקם שלטון הערב רב כאשר כלל הציבור היה שיכור ולא מיין ומעוררב בדעותיו, אלו שלחמו בעת שהחל הכרסום והפטורים הומרו בדיחויים, אלו שניהלו מערכה כבידה כנגד הקמת מסלולים שיועדו לחרדים בצבא השמד, אלו שהניפו את נס המלחמה בעשורים האחרונים נגד הפשרות והוויתורים האומרים לגזור את הילד החי, אלו שהתייצבו בגאון ובעוז שלא לשתף פעולה עם הגזירה ושלא התייצבו בלשכות הגיוס כלל, גם להם יש מה ללמוד מסערה זו, בבחינת "הרואה סוטה בקלקלה יזיר עצמו מן היין".

כל מי שלא סובל ממחלת השכחה יכול להזכר בקלות במה שעברנו בשש שנים האחרונות, החל בתעמולה שליוותה את חמשת מערכות הבחירות לכנסת המינים מחודש ניסן תשע"ט ואילך, כאשר כל העת הזהירו והתריעו ממה שעלול להתרחש באם חס ושלום "הגוש הקדוש" של "הציבור האמוני" לא ישיג רוב ומנגד נבואות על הגן עדן עלי אדמות שצפוי לנו באם רק יצליח "הגוש" ובראשו אותו כופר ואפיקורס להשיג רוב בכנסת המינים, היה אפילו פרק זמן בו הוקמה "ממשלת שמד" שגזרה רח"ל על השתיה מתוקה והחד פעמי, ועד לחודש חשון תשפ"ג כאשר ה"גוש" קיבל שישים וארבע מנדטים, איזו שמחה וצהלה פרצו אז בקרב הציבור המפלגתי משל עומדים הם על סיפם של ימות המשיח ממש.

אולם רבות מחשבות בלב איש, ולעיני כל רואים היום את צדקת ונכונות דבריהם הקדושים של רבותינו מצוקי ארץ אשר הזהירו והתריעו כנגד ההשתתפות בבחירות והעמדת השלטון הכופר, כי ההעברה על פי ה' לא תצלח ומרשעים יצא רשע, ואדרבה הציבור החרדי נמצא עכשיו - דווקא לאחר שהוקמה "ממשלת החלומות" - במצב הקשה והמביש ביותר.

ואין לנו אלא לנצור את הלקח על אמינות דבריהם של רבותינו שהזהירונו מההשתתפות בבחירות לכנסת המינים, וצפו בעיניהם למרחוק כי לא תצא מכך שום תועלת אלא להיפך.

(כמובן שכל טעמיהם ונימוקיהם לאיסור שריים וקיימים אף אילו היו מתממשות כל ההבטחות וההפחדות אחת לאחת, אולם גם את התוצאות המרות צפו רבותינו בחכמתם העדיפה מנביאות).

ענין נוסף נלמד מכך, והוא עד היכן עשויים להתדרדר כאלו המעדיפים להתפשר בכל מחיר העיקר להמנע ממלחמה.

קשה לומר את הדברים, אולם זאת המציאות הכואבת, כל הסער הגדול הזה הוא בכדי להעביר חוק שיפקיר כטרף קל לצבא השמד חמישים אחוז מבני הציבור החרדי! אין בכלל מילים להגדיר את הזוועה שתחולל באם חוק שכזה אכן יצא לפועל, ואנו תקווה שכל הדיבורים הללו אינם אלא דיבורי שווא בעלמא ולא ח"ו תכנית ממשית.

אולם כך או כך, עצם הדיבורים הללו מספיקים בכדי לשים תמרור אזהרה בוהק לאן עלולים להגיע באם אוחזים בשיטת "הרע במיעוט" ההופכת כל פשרה ל"תשועה גדולה".

ענין נוסף הוא הדברים שנכתבו במסגרת זו בשנה שעברה פרשת בהעלותך תשפ"ד בגליון רל"ו תחת הכותרת "על השאננות והאדישות", בהם הועלתה התמיהה שריחפה באותם הימים בחלל האויר כיצד אין כלל הציבור החרדי מתאחד למלחמת מגן כנגד הגזירה המרחפת עליו?

נצטט מעט מאותו מאמר: "בימים כתיקונם היינו רואים בימים האלו את כלל בני הציבור החרדי מסתובבים מודאגים וטרודים באשר לחרב גזירת הגיוס המונפת על כלל בני היהדות החרדית

המשך בעמ' 2 <<<

נאה דורש ונאה מקיים

אַל מוֹל פְּנֵי הַמְנוּנָה יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְרוֹת. וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן וְגו'.

יש לפרש דהרמז הוא דהנה ה' פרש חכמתו על כל פני תבל, ובאיה מקום שיהי' תוכל להגיד ולהכיר את חכמת ה' ויכלתו וטובו ע"י מה שתחקור בתוך עמקי ופלאי הטבע ההוא, וזה עצמו ה' התכלית של החכמה שנטע ה' באדם לידע בשמים לרום, ומה לו ולהם שיהי' האדם מכיר בשמים ממעל ובארץ מתחת אם לא שע"י החכמה תסובב תכלית לנפשו - היראה והמוסר, וזה חלקו ותכליתו בעולמו. וכן בחכמת התורה אשר צוה ה' אותנו צריך שתהי' מאירה לו ויהי' נאה דורש ונאה מקיים, ומבלעדיו זה הדרישה אינו מועלת לו.

וע"ז רמז כאן ד"אל מול פני המנונה" דהיינו נגד עצמו "יאירו שבעת הנרות" דהרצון בו שבעה מיני חכמות או שבעה ספרים שבתורה כמו שכתב אדמו"ר הגאון נ"י [-מרן] (חתם סופר ז"ע), כולם יאירו לעצמו. וע"ז אמר "ויעש כן אהרן" ופרש"י "להגיד שבחו שלא שינה" ר"ל שהוא ה' באמת נאה דורש ונאה מקיים.

(מהר"ם שיק עה"ת)

שיהיה שם שמים שגור בפיו

עַל פִּי ה' יִסְעוּ [בְּנֵי יִשְׂרָאֵל] וְעַל פִּי ה' יִחַנּוּ, ואח"כ כתיב עַל פִּי ה' יִחַנּוּ וְעַל פִּי ה' יִסְעוּ.

יש רמז מוסר בכאן, על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה יאמר אם ירצה השם או בעזרת השם. למשל, בלכתו בדרך יאמר הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו ית' אם ירצה. וכשבא למקום החניה אז יחזור ויתן שבח, ויאמר הנה בעזרת הש"י באתי הנה, ובדעתי ליסע ליזמן פלוני בעזרתו ית' אם ירצה. נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו. (של"ה)

מתורתם של ראשונים / המשך מעמ' 1

לגמרי, שה' די שיאמר ונתתי את חן העם בעיני מצרים ולא תלכוני ריקם, ומה כוונתו בהקדמת תיבות והי' כי תלכוני. גם בפרשת בא יש לדקדק שאמר הכתוב וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגו' ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלו וגו'. וצריך להבין קישור הפסוקים שאמר וישא העם את בצקו וגו', וסמוך לו ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו, ומה משמע כי שייכו להדדי, ולכאורה מה ענין זל"ז. ויותר תמוה מה מקום לסמוך ב' דברים אלו והלא לא היו בזמן אחד, ולא עוד אלא ששאלת כלי הכסף והזהב ממצרים קדמה הרבה בזמן לנשיאת בצקם, שהרי את הבצק נשאו בזמן היציאה ממש ואילו שאלת הכלים ודאי קדמה לזה זמן מה.

ואפ"ל דהנה בני ישראל היו משועבדים למצרים בגוף ובנפש, וארך עליהם עול הגלות והשעבוד מאד, שהיו שפלים ונבזים בעיני המצרים והיו מענים אותם בכל

עשו עצמם כאלו עושים תשובה ועי"ז נמשך לב בני ישראל אחריהם

וַיָּשֻׁבוּ וַיִּכְבּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר.

י"ל כדאמרי אינשי לא חזר המומר למוטב אלא להמשיך גם בניו ובני ביתו לע"ז, ה"נ בתחלה היו המתאווים רק האספסוף ולא בני ישראל, ואח"כ עשו עצמם כאלו עושים תשובה ועי"ז נמשך לב בני ישראל אחריהם, וזהו וישובו ויכבו גם בני ישראל, ע"י ששבו בכזו גם בני ישראל.

(חתם סופר)

נקברה התאוה עצמה

וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא קְבֻרוֹת הַתְּאֻוָּה כִּי שָׁם קָבְרוּ אֶת הָעֵץ הַמֵּתָאִוִּים.

כי מהראוי היה לקרוא המקום קברות המתאווים, כיון שהאנשים המתאווים נקברו שם ולא התאוה. אך יאמר כי שארית ישראל אשר ראו בעיניהם כמה נענשו העם המתאווים, כי בשביל תאוותם לקברות יובלו, שם פחדו פחד, ובטלו מהם כל תאוה פן יארע להם כמותם. באופן שבאותו רגע היו שני קברות, התאוה עצמה שנקברה ונאבדה מתוך הקהל ורחקו ממנה, והיה זה לפי ששם קברו את העם המתאווים, והמה ראו וחשו לעצמם.

(בינה לעיתים לרבינו עזריה פיגו, עת תשובת השנה, דרוש ח', עיי"ש)

כל עיקר עבדות הצדיקים בעוה"ז לבער הקוצים מן הכרם ולהגדיל שמו הגדול בעולם

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִיו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

הנ"ל ע"ד המבואר בתוס' ע"ג (ע"ז ג.) כי יש חילוק

עבודה קשה בבית ובשדה, ולפתע פתאום נשתנתה דעתם של המצרים ומצאו ישראל חן בעיניהם בו בזמן שהיו ישראל עומדים לצאת ממצרים, ויש לשאול מדוע עשה ה' ככה שיהיו ישראל שפלים ונבזים בעיני מצרים כל אותם השנים, והיו מתענים תחת ידיהם בקושי השעבוד, הלא אם חפץ ה' היה נותן את חן העם בעיני מצרים במשך אורך זמן גלותם, והיתה מתקיימת בהם הגזירה בגלות בלי שעבוד הגוף בעבודת פרך.

אכן טעמו של דבר הוא שאין מציאות חן של ישראל בעיני המצרים טובה לישראל, דאילו היו ישראל נושאים חן בעיניהם כל ימי חיותם שמה, אזי כמים הפנים לפנים, והיו אף הם מתקדשים אל המצריים קצת, כי זה טבעו של אדם להכיר טובה למי שגמלוהו טוב, וזה מחובתם של ישראל לשאת להם פנים ולהיות מקושרים אליהם באהבה ורעות על אשר מצאו חן בעיניהם. ומכיון שמתחילים להתקרב אליהם ולהתדמוות להם, בסופו של דבר נמשכים המשך בעמ' 4 <<<

בין אדם להאדם, כי אתם קרוים אדם, והאדם הם אף עובדי כוכבים.

דהנה כל עיקר עבדות הצדיקים בעוה"ז לבער הקוצים מן הכרם ולהגדיל שמו הגדול בעולם וימלא כבודו את כל הארץ, כי הנה בזמן שיש עדיין עוברי רצונו בעולם אין כבודו ית"ש יכול לשרות עמהם.

והנה עד"ז היה משרע"ה מצטער כל הימים, כי רצה לעקור ולהעביר ממשלת הסט"א מכל וכל, שיהיה מאז ה' ימלוך לעולם ועד, אך לא היה יכול לזה כי עדיין לא ה' הזמן הנכון, אך הוא תלה כי החסרון הוא מצידו כי הוא אינו חשוב לכולם.

וז"ש והאיש משה עניו מאד, והענוה באה לו מכל האדם - הם העובדי כוכבים - אשר על פני האדמה, כי הסט"א עדיין קיים בעולם, מזה באה לו הענוה.

אך לעתיד נאמר (בתפילת ימים נוראים) כי תעביר זדון מן הארץ ותמלוך אתה ה' לבדך, ומשרע"ה יהיה המשיח כמבואר בזוה"ק, אך אז ישמח משה - ישמח אותיות משיח, משה עבד נאמן קראת לו, אז יודע העבדות שלו כי נאמנה לפני ה' תמיד.

(תפארת שלמה)

• לחידודא •

האם שבת הוא יום שמחה? והיכן המקור בפרשתנו?

תשובות והערות ניתן לשלוח בפאקס או להשאיר הודעה באתר קולי כמפורט בעמוד 4

תשובה לשאלה משבוע שעבר:

וַיָּבִיאוּ אֶת קִרְבָּנֵם לִפְנֵי ה' שֵׁשׁ עֶגְלֹת צֶבֶד וְשֵׁנִי עֶשֶׂר בָּקָר עֶגְלָה עַל שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן.

וצ"ע כיון שהיו הפרים ראויים לגבי מזבח איך הקדישום לצורך המשכן והא אסור להתפס תמימים לבדק הבית (פסחים מב. ותמורה ז).

ועוד צ"ע הא המתפס תמימים לבדק הבית אין יוצאים מידי מזבח לעולם ואם כן איך הועיל ההקדש לצורך המזבח ולא נתפסו בקדושת הגוף למזבח.

הקשה כן בפנים יפות ותירץ דאין איסור זה להקדיש תמימים אלא משהוקם המשכן ונתקדש המזבח וראוי למזבח, אבל קודם שנמשח המזבח ונתקדש, אין איסור להקדיש לבדק הבית, לכך מהרו להביא קודם שנמשח המזבח ונתקדשו קדושת עולם.

והחת"ס תירץ דכיון שמסרום לציבור לב ב"ד מתנה עליהם כדאיתא ספ"ק דשבועות תמידין שלא הוצרכו לציבור וכו' ע"ש.

והנה רש"י הביא [והוא מהספרין] שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום, ואולי זה היה הטעם שלא רצה משה לקבל, ונאמר לו הוראת שעה שיקבלם לבדק הבית.

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק יְרוּחָם דִּיסקִין צוֹק"ל - מֵאָה שָׁנָה לְהַסְתַּלְקוּתוֹ - כ"ט שְׁבַט תרפ"ה (חלק י"ד)

הערכת גדולי ישראל לרבינו (המשך)

בעל אור שמח צוק"ל (המשך):

להלן מכתב נוסף מרבי מאיר שמחה אל רבנו מעשי"ת תרנ"ג (נדפס ג"כ בספר אהלים):

"ב"ה בעשור לחודש השביעי שנת העשור יוחק לחיים טובים ומאושרים לדור דורים. כבוד ידיד נפשי ורב חביבי בר פחתי ובריבי הרב המאור הגדול גאון [...] סיני ועוקר הרים כליל החמודות אוצר השלמות ספיר גזרת נזר עדתו כש"ת מו"ה יצחק ירוחם דיסקין שי".

שלום לו ולביתו ולכא"ל שלום ואושר רב.

בזו השעה קבלתי מכתבו, והני להשיב ברכה לחיק אוהבי וד' ימלא כל מאויי לבבו ויגדל שמו ותפארתו בקרב ישראל וישבע גיל ועונג מזרעו ושתיליו יעשו דגן בחורים ויתפרסם תורתו וחכמתו וד' יעזרהו ויברכהו ממגד שמים ברכות שדים ורחם ושולחנו ימולא כל דשן וממתקים ונוה חכם יתברך ככל חפץ לבבו ועיניו ועיניו תחזינה בהרמת קרן ישראל ובהסיר מהם כל אויב וכולם יכירו מעלתם וערכם ויאמרו אשריך ישראל מי כמוך.

תקוות שלומי אמוני ב"י ונפש אחד מהם, ידידו עוז דורש שלומי ואשרו כל הימים באהבת אומן מקרב ולב עמוק.

מאיר שמחה כהן

חותם יום ב' ה' תשרי שנת כה תברכו לפ"ק.

סיפר הגה"צ רבי מרדכי אהרן שיינבערגער צ"ל, ששמע מהגאון האדיר רבי דוד יונגרייז צוק"ל רבא"ד ירושלים, שפעם יצא קול ונדפס גם בכתבי העת שהגאון ר' מאיר שמחה מדווינסק צוק"ל בעל אור שמח נסתלק. רבנו היה כידוע קשור עמו בקשר איתן, ובקשו ממנו שיספידו. אמר רבנו, מדוע אספיד אותו, הלא הוא חי. למעשה נתברר לבסוף שהידיעה היתה טעות ורבי מאיר שמחה לא נסתלק. אמר על כך הגר"ד יונגרייז שאינו יודע אם היתה זו רוח הקודש או חכמה.

בעל שדי חמד צוק"ל:

גם בשנותיו בחו"ל בהם השתדל רבנו להצטנע ככל יכלתו, מכל מקום תורתו הכריזה עליו וחידושי תורתו היו עולים על שולחן מלכים, רבנו מוזכר בשדי חמד (מערכת הלמ"ד, כלל קמא) כאשר השדי חמד השיג על דברי מהרי"ל דיסקין, פנה אליו רבנו במכתב ליישב דברי אביו, והשדי חמד מביא את דבריו וכותב כך: "ועל מה שכתבתי למעלה לתמוה על דברי הגאון תנא ירושלמא מהרי"ל דיסקין יצ"ו הנה מר בריה הלא הוא ידידי הרה"ג מוהר"ר יצחק ירוחם דיסקין מעיר אומאן יצ"ו במכתב לחזקיהו בשנת התרנ"ג כתב לקיים מילי דאבות ואלה דבריו".

מֶרֶן הַגָּאוֹן צוֹק"ל זֶנְעֶנְפֶּלְד:

הגר"ח זאנענפעלד אשר היה ראש ראשון להיהדות החרדית בירושלים משכבר הימים, כמעט שלא עשה דבר מבלי שהיה נמלך בעצתו של רבנו. הרבי"ה היה קורא לו ונמנע מלהזכיר את שמו, חרד

המחבר הגה"צ ר' שלמה סובל צ"ל כי רבנו אמר פעם בעצמו כי שנת "תרפ"ה עולה בגימטריא "רבי יצחק ירוחם" עם הכולל. ושם מספר המחבר על חידוש שאמר לו רבנו בראש השנה תרפ"ה לאחר התפילה.

ואכן ניבא ולא ידע מה ניבא, היתה זו השנה האחרונה לימי חייו עלי אדמות. הוא חלה את חליו האחרון ומרן הגרי"ח זאנענפעלד ובית דינו פרסמו כרוז להעתיק לרפואתו כדלהלן:

"מטעם רבינו מרן הגאב"ד והרה"ג הבד"צ לכל מקהלות האשכנזים שליט"א:

הרבו בתפלה ובתחנונים ובבקשת רחמים עבור מרן הגאון האדיר מו"ה יצחק ירוחם בן הינדא רחל שליט"א דיסקין שישלח לו הי"ת רפואה שלמה מן השמים בקרוב אמן".

ביום כ"ט שבט ערב ראש חודש אדר תרפ"ה אחרי חצות הלילה השיב רבנו את נשמתו הטהורה והזכה ליצירה במעמד רבים מיקרי ירושלים שאמרו תהלים ופסוקי רחמים על יד מיטתו.

מסע אשכנזיה דרבי התקיים למחרת היום בהשתתפות קהל רבבות אדיר ובראשם כל גדולי ירושלים מכל העדות והקהלות. מטעם הרבנים הוכרז על ביטול מלאכה בשעת הלילה, וכמו כן הוכרז מטעם מרן הגרי"ח שמי שלא טבל במקוה טהרה לא יגע במיטה ולא יתעסק בו.

בגליון "בית ועד לחכמים" שיצא לאור ברומניא מתואר: "תחלת הלילה היתה בשעה העשירית קודם הצהרים, לראשונה נשא עליו מספד מרן הגאון הצדיק מו"ה יוסף חיים זאנענפעלד שליט"א רב ואב"ד לקהלות האשכנזים בעיה"ק ירושלים ת"ו, ובדבריו הטהורים עשה אבל כבוד וכל העם געו בבכיה, ותיאר רבת ערך המנוח לחזק האותודוכסית בירושלים ובכל א"י".

כאמור ראשון המספידים היה מרא דארעא קדישא מרן הגרי"ח שהזכיר מאמר חז"ל שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום אל יום, ורבנו נפטר ביום בו נכנס לבריתו של אברהם אבינו, ואע"פ שמצינו במשה רבינו שנפטר ביום שנוולד, שאני משה רבנו שנוולד מהול. (הוסיף הגר"ד יונגרייז שדבר זה אמר גם הגאון בעל גליא מסכתא בהספדו אל רבו מרנא הגר"ח מוואלאזין צוק"ל).

וסיים הגרי"ח בפסוק ראשו כתם פ"ו - רבנו שחי פ"ו שנה והיה ראש וראשון לכל, "קוצותי תלתלים" שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. (לפי המופיע בספרים נולד רבנו בשנת תקצ"ט וחי אם כן פ"ו שנים, ואולי הכונה שנכנס לשנתו הפ"ו).

אחריו נשאו מספד מר רבנים נוספים, ולאחר מכן נשאוהו למקום מנוחתו כבוד במרומי הר הזיתים לצד אביו הגדול.

היהדות החרדית בארץ ישראל וברחבי העולם ביכתה מרה את האבידה הגדולה, ודברי הערכה הופיעו בכתבי העת בכל רחבי תבל.

למוצא פיו ומכבדו במדה שאין למעלה הימנה, וכבוד זה לא היה ניכר רק בעניני הציבור, גם בחיי יום יום היה תדירות תר הגרי"ח אחרי דבר מה שיוכל לשמש את גאון עיר הקודש, זקני ירושלים סיפרו איך שראו פעם את הגרי"ח משתרך כפוף אחרי רבנו ומשפשף שולי גלימתו שנתלכלכה בבזך.

יראת כבוד זו התבטאה גם בהתנהגותו של הגרי"ח שלמרות שהיה רגיל לעשן מקטרת, בכל זאת היה נזהר לבטלי לעשן בביתו של רבנו אפילו היה שוהה שם כמה שעות שמא ויש קלות בדבר.

הערכה ואהבה זו היתה בגומלין, ובמשנה ערכין הפליא רבנו את הגרי"ח והיה מעלה על נס את ישרותו וזכות שכלו ומשתומם מגאונותו בתורה. מעשה וכמה מגדולי הלומדים הירושלמים שהיו יושבים ב"חלוקא דרבנן" שהרצה רבנו בכל חג, מתוך פלפול וסברא במלחמתה של תורה הגיעו למבוי סתום, נענה רבנו ואמר: "מי יביא לנו את ר' חיים אשר בודאי היה מיישב את כל ההדורים".

שוב מעשה ואחד משומעי פלפוליו של רבנו נענה כי כך וכך חידש הגרי"ח בענין זה, מהר רבנו והניף ידו בביטול באמרו: כלך לך, בטוח אני כי עדיין לא ירדת לסוף דעתו של ר' חיים.

הגאון רבי יוסף ידיד הלוי צוק"ל:

גם גדולי חכמי עדות המזרח בירושלים רחשו לו כבוד והדר, לדוגמא יש להביא את מה שכתב הגאון רבי יוסף ידיד הלוי צוק"ל רבא"ד העדה האלאבית בירושלים בשנים ההם, בשו"ת ימי יוסף (בתראה י"ד סי' ט"ז) לגבי איזה מעשה שנעשה ודעתו היא לאיסור: "ובודאי שדבר זה לא נעשה ברשיון ובעצת שרי התורה ראשי הגולה עמודי הדת והיראה היושבים ראשונה במלכות שמים הצדיקים המפורסמים הגאונים האמיתיים הלא המה מע' הרב הגאון כמהר"ר יצחק ירוחם דיסקין יצ"ו ומע' הרב הגאון כמהר"ר יוסף חיים זאנענפעלד יצ"ו דבלי ספק הגאונים הנ"ל לא יורו להתירא".

כמו כן בשעת הפולמוס נגד הרב קוק כתב הגאון רבי יוסף ידיד הלוי צוק"ל במכתבו בזה"ל: "אשר בעוה"ר איש אחד קם להשחרר על עם ד' ובתחבולותיו ישב רב על עדה קדושה וגדולה עדת אשכנזים שיש רבנים וגאונים חסידים ואנשי מעשה, ולא יגיע בתורה אפי' לקרסולי רגליהם של הגאונים הגדולים ובפרט זקני ישראל ראשי הרבנים הגאונים הגדולים המפורסמים בתורה ויראה ובחסידות ה"ה מ"ע כבוד רבינו הגאון יצחק ירוחם דיסקין שליט"א והרב הגאון יוסף חיים זאנענפעלד שליט"א, ובעו"ה זה האיש לרוב גאותו כי גבה לבו מאוד כמעט נטרפה דעתו".

הגאון רבי משה קליערס צוק"ל:

הגאון רבי זלמן וועבער צ"ל שמע מרבה הנודע של עיה"ק טבריא הגאון רבי משה קליערס צוק"ל שאמר על רבנו, שלדעתו היו כל גדולי ישראל צריכים להשכים לפתחו.

לישיבה של מעלה

בספר "שלמה חדשה" על התורה (עמ' י"ח) מספר

אחריהם לגמרי, כי כך דרכו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו כך עבוד ע"ז וכו'. ואילו היו ח"ו ישראל מוצאים חן בעיניהם ומתקבלים לדרכיהם במשך שנות ישיבתם במצרים, ה' זה קשה להם יותר משעבוד הגוף, דאילו נשאו חן בעיניהם ח"ו לא היו צריכים ליצי"מ כלל ועיקר, דכלום חסר להם בארץ מצרים אם הם לאחדים עמהם, ומוטב להם לשבת באמ"צ והיו לעם אחד.

נמצא שאין זה דבר טוב שיהיו ישראל נושאים חן בעיני מצרים, כי אותו החן עלול להיות נהפך להם לרועץ, ולטובת ישראל עשה ה' ככה שיהיו ישראל כקוצים בעיניהם, וימאסו בהם, ולא תהי' לישראל שום שייכות והתחברות עמהם, שבוה מובטחים הם לצאת משם בהגיע עתם עת דודים להגאל ולהיות עם סגולה אשר בם בחר ה' מכל העמים להיות לו לנחלה.

ורק כאשר הגיע זמן היציאה, וכבר היו כל חפציהם צרורים ומונחים בידם, והם מוכנים ומוזמנים לצאת לדרך, שאז נחשב להם כאילו כבר יצאו, להכין הלכתא שאם אדם מחשב ללכת לאיזה מקום ומחשבתו דבוקה במקום שהוא עומד להלך לשם, נחשב לו כאילו כבר גופו שם. וכמו שביאר הרמב"ן ז"ל בטעם עירובי תחומין, דלכאורה תמוה הוא למ"ד תחומין דאורייתא כיצד יועיל עירוב שהוא תקנתא דרבנן למעקר איסור תחומין,

וביאר שבמקום שדעתו של אדם שם הוא שביתתו, והנה טבע האדם להיות נמשך אחרי פתו, על כן מכיון שהניח פתו בסוף אלפיים אמה, מחשבתו נמשכת אחרי סעודתו, ונחשב לו כאילו ה' שם באותה שעה. חזו"ן מזה דהך סברא דאורייתא היא, וכוחה יפה להתיר איסור תחומין דאורייתא. ולכן מאחר שכבר היו ישראל מוכנים ומוזמנים אל היציאה, וכל מחשבתם עליה, נחשב להם כאילו כבר יצאו ממצרים, והם נמצאים במדבר הגדול שאילו דמי היתה דעתם נתונה, ומכיון שכבר יצאו משם שפיר דמי לתת חנים בעיני המצרים כדי שישאילום כליהם, דתו ליכא למיחש שתזיק להם נשיאות החן, שהרי כבר חלפו הלכו משם, מאחר שדעתם ומחשבתם להיות במדבר.

וכזה יבאר על נכון סדר הפסוקים, וישא העם בצקו וגו' ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו וגו' וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום. דהמקראות נכתבו על הסדר, וכתוב יושר דברי אמת, בתחלה וישא העם את בצקו וגו' שהכינו עצמם אל היציאה בכל הענינים, ורק לאחר מכן כאשר כבר היו מוכנים ומוזמנים אל היציאה, וכל מחשבותיהם לצאת, אז וה' נתן את חן העם בעיני מצרים ולא קודם לכן, כדי שלא תהי' מזקת להם נשיאות החן. וא"ש לישנא דקרא וה' כי תלכון לא תלכו ריקם, דכוונת הפסוק להודיע דדוקא והי' "כי תלכון", כאשר כבר תהיו מוכנים ומוזמנים ללכת תהיו נושאים

חן בעיניהם וישאילו לכם כליהם, ולא קודם לכן. ומעתה יתבאר לנו מה שאמר לו משה ליתרו אתה ידעת חנותנו במדבר, ודרשו ז"ל שא"ל אתה שראית חן שנתן לאבותינו במצרים וכו'. דמשה רבינו ע"ה רצה להוכיחו על מחשבתו אשר חשב לחזור לארצו ולהתחבר אליהם במקצת כדי לגייר בני מדינתו, באמרו לו כי לא טוב הדבר הזה שאתה חושב לעשות, דאם תתקרב אליהם ותרצה למצוא חן בעיניהם, אתה עלול להתקלקל לגמרי, כי נשיאות חן בעיני רשעים מזיקה עד מאד. והוכיח לו משרע"ה צדקת דבריו באמרו לו אתה ידעת חנותנו "במדבר", כלומר אותו החן שנתן הקב"ה לאבותינו במצרים לא ניתן להם אלא "במדבר", היינו בשעה שכבר היתה כל מחשבתם נתונה לצאת למדבר, שהרי לא נתן להם החן אלא בשעת היציאה ממש, ולא קודם לכן. ועל כרחק שלא רצה ה' שימצאו ישראל חן בעיניהם של מצרים שזה מזיק מאד, על כן אל נא תעזוב אותנו, כלך לך מדרך הזה לבקש למצוא חן בעיני האומות, ואפילו אם הכוונה להרבות בזה כבוד שמים עליך לדור בקרב שומרי תורה ומצוות המקבלים עול מלכות שמים, כי מקדיב הדעת עם רשעים נמשך מיעוט והשפלת כבוד שמים, ורק ממקום שיש התגברות הקדושה יתכן להיות מתרבה ומתקדש ש"ש בעולם.

(דברי יואל עמ' רעג)

סערת גזירת הגיוס

<< המשך מעמ' 1

רודפי הדת עומדים ומכריזים בריש גלי את מטרם לגייס – ואפילו בכפייה – את כלל בני היהדות החרדית ולהעבירם על דת רח"ל, ואילו הציבור המפלגתי ממשיך בשגרת יומו ועיסוקיו משל המדובר על איזה ענין המתחולל בארץ רחוקה ומעולם לא הגיע לידעתם."

כיום התוצאות של אותה אדישות נראות בשטח, כאשר אותו ציבור מגמגם ומהסס אל מול הגזירה הנוראה, כאשר בחורים ואברכים נעצרים ומושלכים לכלא הצבאי והדברים עוברים כמעט בשתיקה, כאשר רבבות בחורים עומדים ללא צל של מושג כיצד עליהם להתמודד עם צווי המעצר והגיוס, ואילו פועילות המסורה של ארגוני הסיוע והעסקנים המסורים והמחאות הבלתי פוסקות של הציבורים המתבדלים מי יודע מול איזו שוקת שבורה היינו עומדים בימים אלו.

לא באנו בדברים אלו ח"ו לנגח אי מי, ההיפך הוא הנכון, הלב שותת דם אל מול המציאות הקשה, והיינו מעדיפים להתעורר ולגלות שכל זה אינו אלא חלום ביעותים... אולם לדאבונו ניצבת למול עינינו מציאות קיימת ולא נותר לנו אלא להסיק מכך את המסקנות הנכונות והראויות.

והשי"ת ישמרנו ויצילנו מכל גזירות קשות המתרגשות ובאות לעולם, ונזכה בקרוב לביעור הרשעה כעשן ולגילוי כבוד מלכותו עלינו.

בארה"ק, כאשר שלטון הערב רב – לזרועותיו השונות – מדבר בגלוי על רצונו לגייס בכפייה את בנינו ולהתיכם בכור ההיתוך של צבא השמד היל"ת.

כבר קהו חושינו והתרגלנו לאדישות השוררת בציבור המפלגתי, כבר הפסקנו לכאוב את העובדה שכל נושאי העמידה על משמר חומת הדת הם מהם והלאה, אולם עדיין חוסר הענין הבולט שהם מגלים בתקופה האחרונה בנושא גזירת הגיוס הוא בלתי יאומן.

כלל לא באנו לעסוק בנושא הפשטות של אלו האומרים לגזור בבשר החי ולשלוח לצבא השמד חמישים אחוז (!) מבני הישיבות שיהיו תמורת וחליפת המיוחסים והמקושרים, איננו מדברים אודות הצביעות הנודפת של אלו שעכשיו תומכים בחוק שכאשר הם היו באופוזיציה זכה לכוותרות אדומות של "גזירת שמד" ו"ממשלת זדון" ולנאומים חריפים ותוקפניים, למרות שרבות יש מה לדבר על הנושאים הללו המכאיבים ומדאיבים עד דכדוכה של נפש כל לב יהודי פועם.

אנו נוגעים כאן בנושא שורשי ומכאיב כפכל כפליים, כיצד יתכן שיהודים מתעניינים בגורלם של העופות במושב צפוני ששהו כלול שספג פגיעת טיל מהחיזבאללה יותר ממה שמעניין אותם הגזירה המרחפת על היהדות החרדית? כיצד יתכן שהשלג דאשתקד עוד נחשב לנושא שיחה מרתק לעומת הגזירה המחרירה?

אדישות זו איננה מגיעה על רקע שתיקה מצד רודפי הדת, ההיפך הוא הנכון,

הנצחות

לתרומות והנצחות: 053-314-7090

לעילוי נשמת

כ"ק אדמו"ר רבי שרגא פייבוש
ב"ר אברהם יהושע העשיל
האגער מקאסוב זצוק"ל
בעל "עבדא דמלכא"
נלב"ע כ"ג סיון תשפ"ד

לעילוי נשמת

הגאון הצדיק רבי משה ב"ר
שמואל יהודה וואלפסאן
זצוק"ל
רב דקהל אמונת ישראל
נלב"ע י"ז סיון תשפ"ד

ברכת מול טוב

קדם מעלת הגאון רבי יעקב
דוד אולעך שליט"א
רו"כ דרכי הרמ"א ומרבני ק"ק
משערנאביל
לרגל שמחת נישואי בתו תחי'

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' יהודה ב"ר חיים
טוביה ראזמאן זצ"ל
נלב"ע כ"א סיון תשמ"ט

אמרתך חייתני